

Міністерство культури України
Республіканський методичний кабінет навчальних закладів
мистецтва і культури

Музичний фольклор
Запис та розшифрування
музичного фольклору
Програми
для музичних училищ із спеціальності №0507
"Теорія музики"

Київ-1993

Укладачі - О.В.Вогданова, викладач
Київського музичного училища
ім.Р.М.Глієра
- Л.В.Баланда, викладач
Рівненського музичного училища
Рецензенти - О.І.Мурвіна, доцент Київської
консерваторії ім. П.І.Чайковського
- О.В.Чепіль, доцент
Полтавського музичного училища
ім. М.В.Лисенка

Відповідальний за випуск - С.П.Шинкаренко
Редактор - О.Г.Підсуха

Всього: 73 години
Групових - 57 годин
Індивідуальних - 16 годин

Пояснювальна записка

Виховання молоді, зростання духовної культури народу, формування всебічно розвинутої людини - найголовніші проблеми сучасної педагогіки.

Гармонічний розвиток кожної окремої особи неможливо уявити без залучення до фольклору, вічно живого джерела народної мудрості, поезії і духовної краси, творче використання якого може ще довго збагачувати морально-етичний та культурний досвід суспільства.

Музичноосвітній процес сьогодні здійснюється в умовах відродження української держави, уособленням якої є народна пісня - живий голос далеких предків, бездонно поетична душа українського народу, його минула, сучасна і майбутня слава.

Зростання ролі музичного фольклору в нашому суспільстві потребує розширення і подальшого поглиблення курсу народної музичної творчості у підготовці професійних музикантів-викладачів, вихователів майбутнього молодого покоління. Цьому має сприяти програма спеціалізованого курсу музичного фольклору.

Курс "Український музичний фольклор" становить одну із спеціальних дисциплін музично-теоретичного циклу, які дозволяють здійснити глибоко індивідуальний підхід до студентів, заохотити та зацікавити майбутніх спеціалістів їх фахом, сприяти всебічному та гармонійному розвитку їх особистості.

Спецкурс "Український музичний фольклор" вивчається в VI та VII семестрах і становить складову частину професійної підготовки молодшого спеціаліста.

Мета предмету - прищепити студентам любов і повагу до народної музики як мистецтва великої художньої цінності;

- навчити вдумливо сприймати народні музичні твори;
- виховати творчу зацікавленість до народної музики як окремої специфічної галузі музичної культури;
- розвинути у студентів професійні навички збирання, вивчення і пропаганди національного українського музичного фольклору.

Завданням курсу є:

- ідейно-художнє виховання студентів завдяки практичному ознайомленню з кращими зразками вітчизняного музичного фольклору (якщо можливо, в порівнянні з пісенною творчістю інших народів);
- поглиблення знань студентів у сфері музичного фольклору України, спрямоване на виховання патріотичних почуттів, формування національної самосвідомості молодих спеціалістів; а також стійкого інтересу і глибокої поваги до інонаціональних фольклорних явищ;
- систематичне висвітлення найбільш типових явищ музичного фольклору в його багатогранності (в аспекті змісту, стилю і форми);
- оволодіння загальними професійними навичками аналізу, розшифрування, аранжування народних пісень;
- ознайомлення з принципами обробок народних пісень в творчості композиторів-класиків та сучасних вітчизняних композиторів;
- накопичення певного інтонаційного досвіду по відтворенню музичного фольклору (бажано у відповідній виконавчій манері).

Зміст курсу складається із таких розділів:

I. Вступ. Поняття "народна творчість", її специфічні ознаки.

II. Навчальний. Вивчення основних жанрів українського музичного фольклору.

III. Фольклористичний. Методика збирання та розшифрування народних пісень.

IV. Історичний. Історія збирання та вивчення вітчизняного музичного фольклору.

V. Аналітичний. Методика аналізу народної пісні.

VI. Проблемно-Музичний фольклор в творчості композиторів.

дослідницький. Принципи обробки народної пісні в творчості вітчизняних композиторів.

Наявність різних розділів у предметі "Музичний фольклор" свідчає більш повному, комплексному вивченню курсу, а також забезпечує широкий спектр міжпредметних зв'язків.

Нижче наводиться схема міжпредметних зв'язків.

Музичний фольклор Забезпечення предметів

Розділ Предмет

I. Суміжні види мистецтва (народна творчість та інші жанри професійного мистецтва).

II. Сольфеджіо (інтонування одноголосних та багатоголосних пісень; Імпровізація 2-го голосу).

Музлітература (вивчення жанрів музичного фольклору).

III. Сольфеджіо (нотна фіксація одно- та багатоголосних пісень).

IV. Музлітература (заглиблене, багатогранне ознайомлення з різними аспектами композиторського фольклоризму).

Гармонія (поняття народно-ладової гармонії, особливості народного багатоголосся, прийоми гармонізації мелодії народних пісень, можливості перегармонізації).

V. Аналіз музичних творів (аналіз основних елементів музичної мови; засобів музичної виразності).

Передбачається широке ознайомлення з фольклорним музичним матеріалом, а саме:

- вивчення фольклорної спадщини на матеріалі пісенних збірок;
- використання "живого" фольклорного матеріалу;
- спроби виконання пісень викладачем;
- спів народних пісень студентами напам'ять, по нотах, соло, групою, з імпровізацією 2-го голосу);

- ознайомлення з фольклором сучасного обігу (фонохрестоматія).

Групові заняття проводяться головним чином, у формі уроку. Заплановано також додаткові творчі роботи, як: семінари, доповіді, бесіди, конференції, тощо. Індивідуальні заняття спрямовані на оволодіння методикою запису та розшифрування народної пісні кожним студентом, поглиблення роботи над аналізом народної пісні, а також повинні стимулювати самостійний творчий пошук в галузі дослідницької діяльності та виявлення можливостей і таланту кожного студента.

З метою перевірки знань, умінь та навичок з предмету "Музичний фольклор" пропонуються такі форми контролю:

- контрольний урок - VI-й семестр
- курсів роботи або доповіді для семі - VII-й семестр
- нару-конференції
- контрольний урок - VII-й семестр

При визначенні підсумкової оцінки повинні враховуватися знання теоретичного матеріалу, володіння загальними навичками аналізу та розшифрування народних пісень, широке ознайомлення з музично-фактовою літературою, знання пісенного мінімуму напам'ять (не менш як 50 зразків), позакласні форми роботи по розповсюдженню та пропаганді українського музичного фольклору.

Рекомендований тематичний план

Предмет "Музичний фольклор"

№	Тема	Кількість годин
Шостий семестр		
1.1.	Вступ. Роль народної творчості в сучасному житті суспільства. Поняття "народна творчість", її особливості.	2
2.	Специфічні ознаки музичного фольклору.	2
II.	Основні жанри українського музичного фольклору в їх історичному розвитку (система жанрів народної творчості).	
3.	Найдавніші жанри музичного фольклору. Трудові пісні.	1
4.	Обрядовий фольклор. Загальне поняття.	1
5.	Календарно-обрядові пісні.	4
6.	Родинно-побутові та родинно-обрядові жанри. Колискові пісні. Дитячий фольклор.	2
7.	Весільні пісні та обряди.	2
8.	Голосіння.	2
9.	Родинопісенна творчість Київської Русі. Епос. (Загальне поняття). Билини.	2
10.	Народнопісенна творчість України. Українська народна дума.	2
11.	Історичні пісні.	2
12.	Ліро-епічні жанри. Балади, співанки-хроніки.	2
13.	Ліричні пісні.	2
14.	Побутові пісенні жанри. Хороводні і танцювальні пісні. Коломийки.	2
15.	Народні музичні інструменти на Україні.	2
16.	Народна інструментальна музика.	2
17.	Український солоспів (пісня-романс XVIII-XIX ст.).	2
18.	Пісні авторського походження. Робітничі та революційні пісні. Стрілецькі та повстанські пісні.	2
19.	Народна музична культура на сучасному етапі.	2
38		
Предмет "Запис та розшифрування музичного фольклору".		
Заняття групові		
NNпп	Тема	Кількість годин
1.	Історія збирання та вивчення вітчизняного музичного фольклору.	4
2.	Основи теорії фольклору.	8
3.	Фольклор і композитор Народна пісня в творчості композиторів-класиків.	6
Принципи обробки народних пісень в українській музичній культурі XIX ст. М.В. Лисенко і народна пісня. Народна пісня в творчості українських композиторів на початку XX ст. Народна пісня в творчості сучасних композиторів України.		
	Контрольний урок.	1
		19 г.
Заняття індивідуальні		
Сьомий семестр		
1.	Запис фольклору: типи і форми польової роботи, методи запису фольклору, упорядкування експедиційних матеріалів.	4
2.	Загальні вимоги до розшифрування фольклору.	4
3.	Методика розшифрування фольклору: послідовність дії, темп, текст, звуковисотність, ритм, тактування.	6
	Контрольний урок	2
		16 г.

Зміст курсу
Шостий семестр

Тема 1. Вступ. Роль народної творчості в сучасному житті суспільства.

Поняття "народна творчість", її особливості.

Визначення поняття "народна творчість" та її роль на сучасному етапі. Народна творчість як мистецтво. Художня і пізнавальна, виховна цінність народної творчості. Різноманітні сфери її вияву: архітектура, живопис, слово, музика, театр, танець. Види прикладного народного мистецтва: костюми, прикраси, посуд, вишивки і т.ін., а також особливі форми і традиції мистецтва народних промыслів.

Універсальність змісту творів народного мистецтва: історія, праця, побут і свята, світовідчуття, етнопсихологія людини, народна філософія, етичні норми і принципи моралі, естетичні ідеали, тощо.

Особливості: демократизм, гуманістична спрямованість, єдність національних і інтернаціональних аспектів, унікальність і неповторність художніх образів, висока художня цінність і професіоналізм виконавців та народних майстрів, активна роль в формуванні національної свідомості.

Тема 2. Специфічні ознаки музичного фольклору.

Народна музична творчість. Уявлення про музичний фольклор, його місце в історії культури. Відображення в пісні різних сторін життя людини: трудової діяльності, громадських і особистих подій, світогляду. Національна специфіка народної музики.

Основні типи народної музики: вокальний, інструментальний, вокально-інструментальний. Їх особливості.

Специфічні ознаки музичного фольклору:

1. Широка популярність та побутування в усній традиції - мистецтво пам'яті. Розповсюдження шляхом "контактно-комунікації".
2. Колективність творчого процесу.
3. Анонімність.
4. Синкретизм - як неподільність компонентів фольклорного мистецтва - слова, музики і руху.
5. Обумовленість фольклору життєвими функціями (функціональність).
6. Опора на нетемперовану систему (вільний звуковисотний стрій).
7. Імпровізаційна основа.
8. "Мистецтво варіанту" - вільне виконання, варіювання при значній стійкості традицій.

Тема 3. Найдавніші жанри музичного фольклору. Трудові пісні.

Основні жанри музичного фольклору в їх історичному розвитку (система жанрів народної музики). Історична обумовленість виникнення конкретних пісенних жанрів життям і побутом народу:

колективна праця - трудові пісні;
господарсько-трудова свята, обряди, ігри, хороводні, танцювальні;
події родинного життя - весільні пісні, голосіння, коляски;
суспільно-політичні та історичні події - епічні жанри, революційні пісні;
внутрішній світ, емоційний стан людини - ліричні пісні, романси.

Найдавніші види музично-поетичного мистецтва. Виникнення пісні в трудовому процесі та в контексті розвитку мислення і мови. Групування в цикли відповідно до сезонів і характеру праці, формування землеробських або сезонних пісень. Прикладне, практично-господарське значення давніх трудових пісень. Загальні функції трудових пісень: ритміко-організуюча, комунікативна і сигнальна. Головна роль ритму і темпу, особливості виконання.

Значення трудових пісень в побуті.

Тема 4. Обрядовий фольклор - один з найдавніших зразків народного мистецтва. Багатство, різноманітність цього музично-поетичного циклу.

Поняття обряду, його значення в житті народу.

Головні види обрядового фольклору: календарний, пов'язаний з землеробськими процесами, пантеїстичними віруваннями, шануванням землеробської праці; родинно-побутовий, пов'язаний з побутом сім'ї та родинними святами.

Класифікація обрядових пісень: величальні, ритуальні, корильні, заклички та заклинання, ліричні, ігрові.

Елементи музичної мови давніх пісень.

Тема 5. Календарно-обрядові пісні.

Визначення жанру. Значення календарних пісень, їх поширення. Історія виникнення; Відродження календарних пісень та обрядів в наш час.

Особливості жанру: приурочення до певних дат землеробського календаря, незвичайна манера виконання, магічна основа, зв'язок з образами та явищами природи.

Особливості тексту та тематики.

Класифікація календарних пісень за порами року:
колядки і щедрівки (моворіччя поздоровлення, прославлення праці хлібороба та її здобутків, величання господаря);
веснянки, гайки, танки (театралізовані хороводні народні ігри, зустріч весни, початок землеробських робіт);
русальні, купальські, петрівські пісні (культ рослин, оспівування краси природи та людських почуттів);
зажинкові, обжинкові, дожинкові (хульмінація та завершення циклу, величання землі, ниви, врожаю, шанування землеробської праці).

Тема 6. Родинно-побутові та родинно-обрядові жанри.

Коляскові. Дитячий фольклор.

Роль родинно-побутових пісень в житті людини. Походження, первісна магічна функція старовинних обрядів. Родинно-побутові жанри та обряди на сучасному етапі. Основні жанри родинного циклу: коляскові, голосіння, весільні пісні.

Коляскові пісні. Значення цього жанру в житті та мистецтві. Простота і багатозначність цього жанру.

Побутова, психологічна, естетична, виховна функції коляскової пісні. Тематика та образи, жанрові різновиди (архаїчні, ліричні, соціальні, побажання, замовлення, побутові, байки, тощо). Типові риси українських коляскових: глибока ліричність настрою, неширокий звуковий обсяг, розмірений рух мелодики, спокійний нешвидкий темп, особлива наспівна манера виконання.

Тема 7. Весільні пісні та обряди.

Багатство і краса старовинних весільних обрядів та звичаїв, їх функціонування як своєрідного великого театралізованого дійства. Сполучення в ньому рис лірики й епосу, комедії і драми.

Драматургія українського весільного дійства, символи та атрибути весільного обряду.

Умовний розподіл на три основні частини, або дії.

Перша - до шлюбів - з ліричним образом молодої в центрі (запросини на весілля, виготовлення короваю, гільця, дівч-вечір, розплітання коси).

Друга - суто весілля

(весільний поїзд,
викуп та покривання молодої,
розподіл короваю,
дарування, посаг,
весільне гуляння в хаті молодої,
переїзд та гуляння в хаті молодого).

Третя - після шлюбу - своєрідний епілог весільного дійства
(ряжені, "циганщина",
кінець весілля, подяка господарям).

Безмежна жанрова різноманітність весільного циклу, що поєднує в собі
цісні та голосіння, танці та хороводи, приказки, прислів'я, загадки, замовляння,
діалоги, монологи, пантоміму, тощо.

Музична характеристика весільних пісень: мелодико-інтонаційний склад,
елементи архаїчних ладів, своєрідні композиційні структури, типові ритмічні
формули та ін.

Весільні пісні та обряди в наш час.

Тема 8. Голосіння.

Формування плачів й голосінь у докласовому суспільстві як невід'ємна
частина старовинних тотемічних обрядів та культу поклоніння предкам.

Широке розповсюдження та багатство обрядових традицій.

Різноманітність плачів: за жанровими різновидами - обрядові та
необрядові, побутові, соціальні, рекрутські; за складом виконання - сольні,
хорові. Особливі чоловічі плачі періоду Київської Русі. Мистецтво голосильниць.

Поєднання в плачах емоційно напруженої, наспівно інтонованої декламації
з елементами розвиненої мелодики мелізматичного складу. Тонічний (акцентний)
тип віршування, вільна ритміка, імпровізаційна форма, нестійке інтонування.

Тема 9. Народнопісенна творчість Київської Русі.

Епос. Загальне поняття. Билини.

Загальні відомості про Київську Русь як велику й могутню
східноєвропейську державу. Культурні досягнення стародавнього Києва.
Народне мистецтво Київської Русі. Побутування і розвиток різноманітних
пісенних жанрів, що склалися в попередній історичній добі. Мистецтво
скоморохів - головних представників народної традиції в Київській Русі, їх роль
в громадському житті Києва.

Поява нового виду народно-поетичного мистецтва - билини. Формування
героїчного епосу, його особливості. Глибока ідейна змістовність, патріотична
спрямованість жанру. Утворення нового богатирського образу, що символізує
величність і могутність давнього Києва.

Різні типи билин: богатирські, побутові билини-новели, гумористичні або
пригодницькі билини - "скоморошини". Музичні особливості: специфічний
характер, що відповідає новим образам; неквапливий, заосереджений темп;
плавний ритм; строго діатонічний склад.

Тема 10. Народнопісенна творчість України. Українська народна дума.

Відображення подій історичного життя України в національно-
самобутньому епічному жанрі - думах та історичних піснях.

Значення жанру думи як музично-поетичного символу України,
української культури, української історії, боротьби та страждань українського
народу. Передумови виникнення думи. Драматичні історичні події періоду XVI-
XVII ст. на Україні та зростання національної самосвідомості українського
народу.

Виконання дум кобзарями. Кобзарі і кобзарство. Значення їх діяльності.
Високий професіоналізм та незрівняний талант кобзарів. Мистецтво відомих
кобзарів О.Вересая, М.Кравченка, Гр.Любистка, Д.Холодного та ін.

Історія вивчення дум. Перші записи мелодій і текстів, здійснені
М.Лисенком. Діяльність Ф.Колесси.

Історико-тематична класифікація дум. Особливості текстів, тематика.
Відображення високих моральних якостей українського народу: любові до
Вітчизни, дружби й побратимства, героїчних подвигів у боротьбі з ворогами.

Унікальність засобів музичної виразності дум. генетичний зв'язок з
жанром билини (патріотичний зміст, вільний вірш, речитативна манера
виконання) та з голосіннями (своєрідність експресивно-патетичної наспівної
декламації, імпровізаційний склад, деякі ладові особливості).

Тема 11. Історичні пісні.

Формування історичних пісень на Україні. Відображення в них тривалої
боротьби українського народу проти загарбників і поневолювачів-турок,
кримських татар, панської Польщі. Поширення в XV-XVII ст. козацьких пісень
про лицарів-запорожців, оборонців рідного краю.

Класифікація історичних пісень за тематичним принципом:

1) пісні з конкретно-історичним змістом, в яких відображено дійсні події
та історичні особи;

2) пісні з загально-історичним змістом, які описують дух епохи;

3) пісні з соціально-побутовим змістом (козацькі, чумацькі);

4) пісні з соціально-класовим змістом (бурлацькі, наймитські,
емігрантські).

Жанрово-тематична дифузія історичних та неісторичних жанрів.

Стилістична різноманітність історичних пісень (ліричні, танцювальні пісні).

Музична характеристика: основні мелодичні типи, ладова будова,
використання багатоголосся, усталення строфічної будови. Особливості
виконання та побутування в різних регіонах України.

Тема 12. Ліро-епічні жанри. Балади, співанки-хроніки.

Походження назви від середньовічних танцювальних пантомім з піснями.
Розповсюдження жанру в наш час, особливо на території Західної України.

Стилістична ознака жанру - романтичний конфлікт особистості і
суспільства, який розгортається на історичному фоні і завершується переважно
трагічно.

Поєднання лірики та епосу (загальний ліричний характер, але з перевагою
сюжетного розвитку). Чотири тематичні групи балад:

міфологічні, пов'язані з легендами ("Невістка, перетворена в тополі");

родинно-побутові ("Ой не ходи Грицю");

історичні ("Про Довбуша", "Про Бондарівну");

соціально-побутові (чумацькі, рекрутські, емігрантські).

Пісні-хроніки - музично-драматичні новели - великі розповідальні твори з
драматичним сюжетом.

Точна визначеність часу, місця дії, прізвись героїв; "сенсаційність" змісту,
його інформативна функція. Перевага в тематиці мотивів кохання, честі,
життєвої драми.

Виконання соло, виключно речитативне побутування в районах Карпат,
Поділля.

Тема 13. Ліричні пісні.

Походження від давніх календарних та родинно-побутових пісень,
пов'язаних з ліричним началом.

Глибоке й правдиве відображення багатого внутрішнього світу людини, почуттів і переживань, наявність соціальних елементів (підневільна праця, тяжка доля жінки, протест проти соціальної нерівності).

Класифікація по тематиці: соціально-побутові (чумацькі, рекрутські, бурлацькі, строкарські, наймитські, сирітські, тощо) та родинно-побутові (пісні про кохання, про тяжку жіночу долю).

Перевага емоційного елементу над сюжетом, провідна роль мелодії як основи ліричної пісні. Широта та вільний розвиток мелодики, розспіви складів, широкі ходи мелодії з їх плавним поступеним заповненням, оспівування опорних звуків, змінний метро-ритм, імпровізаційність наспіву, ладові відхилення. Національна своєрідність української протяжної пісні (посилення експресивності мелодії, вживання гармонічного й натурального мінору, тощо).

Тема 14. Побутові пісенні жанри. Хороводні і танцювальні пісні.

Коломійки. Походження від давніх календарних ігрових пісень. Широке розповсюдження в народному побуті. Жартівливий, гумористичний, сатиричний зміст. Відображення типових рис характеру українського народу: оптимізму, життєрадісності, доброго гумору, дотепності. Елементи соціальної тематики: сатира проти несправедливого ладу, представників світської і духовної влади.

Різноманітність мелодичних типів побутових пісень від широко наспівних мелодій до швидко скоромовки, чи гопака ("На бережку у ставка", "Ой за гавм, гавм", "І шумить, і гує").

Музичні особливості танцювальних пісень (жвавий темп, чітка ритміка і структура; повторність основних коротких мотивів-фраз; контрастне зіставлення частин, що базуються на парній повторності; ладова перемінність, тощо).

Коломійка як особливий різновид танцювальних пісень, поширений в регіоні Карпат.

Загальні відомості про коломійку (визначення жанру, історія виникнення, особливості структури (стабільна складочислова), розповсюдження, "прив'язаність" до певної території).

Коломійка як жанр та коломійка як форма.

Основні жанрові групи: коломійки "по танцю" і "до саюу".

Коломійкова форма у фольклорі.

Тема 15. Народні музичні інструменти на Україні.

Особливе місце народної інструментальної музики як окремого розділу фольклору. Історія походження та відомості про найдавніші інструменти, знайдені на території України.

Побутове й напівпрофесійне музикування. Виготовлення музичних інструментів. Визначні майстри гри на різних інструментах - кобзарі, лірники, бандуристи. Весільні інструментальні ансамблі, трієсті музики. Своєрідне явище в музичному побуті українських міст - музичні цехи.

Багатство та різноманітність українського народного інструментарію (загальне ознайомлення):

Ідіофони (самозвучачі) - церковні дзони, дзвіночки, деркач, ложки, дримба, тощо;

мембранофони - бубон, бугай, барабан з тарілкою, очеретинка і т.ін.;

аерофони - дуда або волонка, коза, сурма, гуцульський дідик, сопілка, фрілка, свистунці та зозульки, теленка, гачики, дубльгівка, гармошка, труби, трембіти, роги, лігави ...;

хордофони - скрипка (гуслі), цимбали, басоля, козобас, кобза, бандура.

Тема 16. Народна інструментальна музика.

Питання жанру та жанрової класифікації інструментальної народної музики.

Жанр інструментальної народної музики як структурно-функційне утворення.

Жанрова класифікація української народної інструментальної музики (за І.Мацієвським).

I. Трудове та дитяче ігрове звукотворення:

- кличні (манкові) звукові комплекси мисливців;

- сигнальні (спрямовуючі та охоронні) звукотворення пастушого господарства;

- жанри звукової творчості дітей.

II. Музика спілкування між людьми в процесі праці або обряду:

- трудові та обрядові сигнали-знаки;

- магичне та закливальне музикування.

III. Музика ритуальної дії:

- монострофичні структури (колядки, весільні, похоронні);

- з додаванням рефрену до строфи (весняні та осінні календарні процесії, коломійкові структури, тощо).

IV. Міфологізована та вільна інструментальна музика для слухання:

- інструментально-вокальний епос (думи, ліричні псалми, чабанські жалі, тощо);

- маршова та танцювальна музика (ансамблева культура трієстких музик, т.ін.).

V. Музика, що приурочена до праці, обрядів, розваг (полоники із співанками коломійкової структури, весільні заклички до гостей, тощо).

Тема 17. Український солоспів (пісня-романс XVIII-XIX ст.).

Пісня-романс XIX ст. - один з найтипівіших жанрів української народної пісні, найдоступніший і найулюбленіший в музичному побуті українських міст. Значення романсу у прояві творчих сил і таланту українського народу.

Яскравий національний український колорит. Безпосередній зв'язок з народнопісенною творчістю та українською поезією.

Близькість до мелодики народнопісенного типу - головна визначальна риса українських романсів. Стилістичні ознаки жанру - ліричний характер, щирість і безпосередність у відображенні душевних переживань людини, глибоко емоційна мелодія, плавний зосереджений рух з поступеним заповненням широких ходів (особливо на сексту), підкреслення тонко-домінантових функцій, здебільшого мінори мелодії з відхиленням в паралельний мажор, характерні ліричні каданси, простий інструментальний супровід, найчастіше акордового складу. Публікації пісень-романсів, популярних в домашньому побуті та любительських концертах.

Дві лінії в розвитку жанру - напівфольклорна та індивідуалізована, авторська; їх паралельний розвиток в українській музичній культурі.

Тема 18. Пісні авторського походження, робочі та революційні пісні.

Стрілецькі та повстанські пісні.

Найпопулярніші українські романси, які дійшли до нашого часу: "Недоля" М.Петренка, обр. В.Заремби "Дивлюсь я на небо", "Вліють вітри" А.Барсицького, "Сирота" М.Маркевича. Пісні на слова Т.Шевченка "Нащо мені чорні брови", "Така доля", "Думи мої думи" та ін.

Загальна характеристика робітничих і революційних пісень. Зародження і розвиток тематики соціального протесту. Маршеві, епічні, ліричні і траурні пісні. Їх зміст, музичні особливості.

Героїко-патріотичні авторські пісні М.Лисенка, М.Вербицького, Р.Купчинського, А.Лепкого, С.Чарнецького, Я.Ярославленка.

Стрілецькі пісні - пісні бійців формувань українських січових стрільців періоду національно-визвольної боротьби українського народу 1915-1920 років.

Повстанські пісні - пісні воїнів Української Повстанської Армії, борців за національне визволення (40-50 роки).

Тема 19. Народна музична культура на сучасному етапі.

Побутування фольклору в сучасних умовах. Широкий розвиток самодіяльної творчості засобами масової інформації. Декади і фестивалі мистецтв різних національностей.

Подальший розвиток традиційних українських народнопісних жанрів: календарних та історичних, ліричних і танцювальних. Особливе значення відродження жанру думи і традиції кобзарства на Україні.

Відродження народної творчості в наш час. Широкий розмах вивчення та збирання народних пісень. Фольклорні експедиції. Основні вимоги до запису фольклору. Фольклор і фольклоризм.

Предмет "Запис та розшифрування музичного фольклору".

Заняття групові

Тема I. Історія збирання та вивчення вітчизняного музичного фольклору.

Розквіт вітчизняної культури в XVIII ст., особлива популярність національного мистецтва. Початок наукової фольклористичної діяльності. Перші нотні записи - репертуарні збірки пісень для домашнього музикування. Виникнення друкованих збірок В.Ф.Трутовського, М.Львова та І.Прача. Їх характеристика, особливості та значення для вітчизняної культури.

XIX ст. - новий етап у розвитку фольклористики. Збірки М.Максимовича-О.Аляб'єва, М.Маркевича, М.Цертелєва, А.Єдлічки, А.Коціпінського та ін. Реферат П.Сокальського "Руська народна музика".

Основні збірки українських народних пісень.

Тема II. Основи теорії фольклору. Поетика (образна мова, римування, ритмика, строфіка).

Композиція і структура народної пісні.

Взаємозв'язок тексту і наспіву в народних піснях. Композиція найдавніших пісень. Однорядкові наспіви. Поняття пісенної строфи. Куплетні форми. Астрофічні форми (тиради).

Ритмічний взаємозв'язок слова і наспіву; типи віршування.

Закономірності народнопісенного ритму. Основні засоби музично-ритмічної організації вокальної музики (динамічне акцентування, музично-ритмічне розтягування - часові акценти).

Види народнопісенного віршування:

- слабичний;
- акцентний (тонічний);
- силабо-тонічний.

Типові ритмічні формули. Ритмічне моделювання.

Аналіз мелодії.

Інтонаційна структура пісні, Наспівно-декламаційний склад, мовні інтонації, інтервальна основа, загальні послівки, тощо.

Характер мелодичної лінії, наявність цезур, метод розвитку, підготовка та здійснення кульмінації, особливості кадансів.

Історичний аспект (давність походження пісні). Винятковість або типовість обраної пісні.

Значення і цінність пісні, що аналізується.

Принципи ладового аналізу народної пісні.

Лад народної музики як окреслена система музичних інтонацій. Багатство та самобутність ладових структур в народній музиці.

Найдавніші ладові утворення - терцієві лади та антемітонієві лади (їх різновиди, жанри та сфери їх розповсюдження). Діатонічні лади (натуральний

мінор, натуральний мажор, лади народної музики). Гармонічні лади. Дволадові наспіви (ладова перемінність, мажорно-мінорні лади, паралельно-перемінні лади). Українське багатоголосся.

Традиція співу "гуртом" - найпоширеніша на Україні форма народного виконавства. Складний еволюційний процес розвитку багатоголосся на Україні.

Передумови виникнення багатоголосся: мистецтво мелодичного варіанту, вплив професійних музичних жанрів (партесний спів).

Основні типи багатоголосся на Україні:

початкові форми багатоголосся (гетерофонія, бурдон);

поліфонічний підголосковий;

мелодико-гармонічний;

змішаний тип.

Особливості українського народного багатоголосся (своєрідне співвідношення голосів з народною виконавстві, мелодична виразність, розвиненість кожного голосу, чергування терцієвих та октавних співзвучч при частому застосуванні терцієвих і квінтових паралелізмів, паралельний рух трислухами з октавно-унісонним або унісонним закінченням фраз, характерні ладо-гармонічні засоби, імпровізаційно-варіантна перемінність заспівів та розробки основного наспіву в гурті).

Тема III. Фольклор і композитор.

Народна музика - джерело всієї музичної культури, основа розвитку професійної музичної творчості.

Постійний взаємовплив народної та професійної музики. Рівні взаємодії:

1. Запис народних пісень.

2. Гармонізація народної пісні.

3. Збирання та класифікація пісень. Утворення збірок народних пісень.

4. Цитування народних пісень.

5. Створення оригінальних творів в народному стилі (використання особливостей та національно-своєрідних якостей народної музичної мови).

6. Широке відображення картин народного життя, характеру, поетичних образів та сюжетів народного мистецтва.

Народна пісня в творчості композиторів-класиків.

Композитори про народну пісню та шляхи використання фольклору в світовій професійній музиці. Народна пісня в творчості М.І.Глінки, М.П.Мусоргського, О.П.Бородіна, П.І.Чайковського, М.А.Римського-Корсакова, І.Ф.Стравінського, Б.Вартока, З.Кодаї, Г.В.Свірідова, В.О.Гавриліна та ін.

Принципи обробок народних пісень в українській музичній культурі XX ст.

Обробки українських народних пісень - один з провідних жанрів української музичної культури XIX ст., основа національної музичної школи України. Від обробок української народної пісні до національної симфонії та опери (обробки пісень в творчості С.Гуляка-Артемовського, П.Ніщинського, П.Сокальського, М.Калачевського).

Принципи гармонізації народної пісні.

М.В.Лисенко і народна пісня.

Фольклористична діяльність М.В.Лисенка як збирача, дослідника і пропагандиста народної пісні. Новаторські принципи обробок М.В.Лисенка та місце цього жанру в творчості композитора. Глибоке розкриття змісту пісні при збереженні характерних національних ознак мелодики народнопісенних зразків. Перетворення рис народного хорового співу з його типовим підголосковим або акордово-поліфонічним складом в хорових обробках. Значення і роль фортепіанного супроводу в сольних обробках. Створення національної гармонії, що виходить з ладових особливостей народної пісні. Хорові сюїти на основі

народних пісень: "Колядки й щедрівки", два вінки веснянок, "Весілля", "Купальська справа".

Народна пісня в творчості композиторів на початку ХХ ст.

Розвиток традицій М.Лисенка в українській музиці наприкінці ХІХ-початку ХХ ст. Обробки народних українських пісень в творчості М.Леонтовича, К.Стеценка, Я.Степового, С.Людкевича. Наукова фольклористика ХХ ст.: Ф.Колесса, К.Квітка.

Народна пісня в творчості сучасних композиторів України.

Новий етап втілення народної творчості в мистецтві ХХ ст. Розширення сфер використання музичного фольклору. Широкий показ фольклору в його справжньому "неприкрашеному" вигляді у виконанні саме народних співиць чи цілих ансамблів. Нові принципи оформлення та розвитку фольклорного матеріалу (нові системи гармонічного мислення, самостійне тематичне значення мотиву, мозаїчність структури, зростання ролі ритмічного фактору як тематичного утворення, багатогранні форми прояву мовної основи вокальної і інструментальної музики).

Українські композитори "нової фольклорної хвилі": А.Дичко ("Веснянки", "Червона квітка", "Чотири пори року"), М.Скорик ("Гуцульський триптих", "Карпатський концерт"), І.Карабиць (і симфонія "П'ять пісень про Україну").

Подальші перспективи розвитку українського музичного фольклору. Контрольний урок "Народна пісня і народність в музиці".

Приблизний перелік музичного матеріалу, рекомендованого для вивчення напам'ять.

І. Календарні пісні: Зимові.

Колядки: "Ой, славен, явен красний Андрійко"
"Нова радість стала",
"Накривайте столи",
"Ой по горонці все пшениченька",
"Жала Ганнуся".
Різдвяна гра "Коза"

Щедрівки: "Щедрик, щедрик",
"Ой сивая та і зозуленька",
"Щедрик - ведрик".

Весняні пісні: "Благослови, мати, весну закликає",
"Тума таночок водила",
"Царівно, ми твої гості",
"А ми просо сіяли",
"А вже весна, а вже красна",
"Вийди, вийди Іванку",
"Подояночка",
"Летіла стріла да вкінець села".

Весняно-літня пісня "Зав'ю вілки".

Літні пісні: "Ой, хто не вийде на Кувало",
"Наша Маринка - Купалочка",
"Ой ніхто ж там не бував",
"Ой мала пічка Петрівочка",
"Ой на Івана на Купайла".

Літньо-осінні (жнивварські):

"Вгору, сонінко, вгору",
"Віночку мій перловий",
"Ой, літає соколонько",
"Котився вінок з лану",
"Ой засвіти, місяцю, із рога".

Родинно-побутові пісні:

"На народження дитини: Кума кума частує",
"Вишні-черешні розвиваються",
"Ой, де ж бо ти",
"В бору сосна похмилася".

Коліскові пісні і забавлянки:

"Котику сіренький",
"Ой ти, коте, не гуди",
"Ой ходить сон коло вікон",
"А-а, котів два",
"Прийди, прийди, сонечко",
"Клем-бом-клем",
"Козуню-любуню, пристань до мене".

Весільні пісні: Благослови, батеньку,

"Летять галочки",
"Що й у неділеньку рано",
"Ой сивая зозуленька всенякі сади облітає",
"А з руточки дві квіточки",
"Чом, мати, не спитаєшся".

Танцювальні пісні: Гопак, козачок, метелиця, аркан, гораниця, увиванець, лісоруби, "Кучерява Катерина",
"Ой тепер я підвила", "Не тепер по гриби ходити".

Жартівливі пісні: "Гей, люди ідуть по ліщини",

"Як ішов я з Дебречина",
"Дощик", "І шумить, і гуде",
"Ой під вишнею", "По опеньки ходила".

Коломийки: "Любилися, кохалися",
"Як я твою коломийку зачую, зачую",
"Ой Василю молоденький",
"Чи я була не газдиня",
"Коби громи не гриміли",

Епічні пісні:

Думи: "Дума "Плач невольників". (уступ)

Історичні пісні: "Зажурилась Україна",
"Про Байду",
"Ой на горі та й жєнці жнуть",
"Гей, не дивуйте",
"За Сибіром сонце сходить",
"Ой на горі вогонь горить",
"Ой полети, галко",
"Максим козак Залізник".

Блявди: "Про Бондарівну",
"Ой не ходи, Грицю",
"Не ходи, козаче, понад берегами",
"Чи чули ви, люде, такої новини",
"Ой, за гаєм зелененьким",
"У неділю на покрову",
"Ой сталася новина".

Ліричні пісні (соціально-побутові):

"Побратався сокіл",
"Ой що ж бо то та й за ворон",
"Козака несуть",
"Ой гук, мати, гук",
"Ой їхав козак та через байрак",
"Іхали чумаки",
"А в полі тополе",

Ліричні пісні (родинно-побутові):

"Ой, зійди, зійди, ясен місяцю",
"Пряля", "Піють півні", "Ой у полі сосна",
"Гаю, гаю, зелен розмаю",
"Мала мати одну дочку",
"Ой повій, вітре".

Міський фольклор:

Канти:

"Щиголь тугу має",
"Житіє моє",
"Что ж я кому виноват",
"Всякому городу нрав і права".

Пісні - романси:

"Іхав козак за Дунай",
"Віють вітри",
"Дивлюсь я на небо",
"Повій, вітре, на Вкраїну",
"Стоїть гора високая",
"Думи мої",
"Така її доля",
"Зоре моя вечірняя",
"Чорнії брови, карії очі",

"Летить галка через балку".

Революційні пісні: "Заповіт", "Шалійте, шалійте",

"Вічний революціонер",
"Ми ковалі", "Уперед",
"Марсельєза", "Варшавянка".

Емігрантські пісні:

"Подме, хлопці, подме до той Гамерички",
"Плине качур по Дунаю",
"Чуєш, брате мій".

Стрілецькі пісні:

"Молитва за Україну" (муз. М.Лисенка, сл. О.Кониського)
"Ой у лузі червона калина" (сл. С.Чарнецького, мелодія народна)
"За Україну" (муз. Я.Ярославенка, сл. М.Вороного)
"Гей, там на горі Січ іде", народна пісня
"Гей, видно село" (сл. і мелодія А.Лепкого)
"Гей ви стрільці січовії" (воєцька пісня)
"Журавлі" (сл. Б.Лепкого, мел. А.Лепкого)
"Ще не вмерла Україна" (сл. П.Чубинського, С.Даниловича, мел. М.Вербицького)

"За рідний край" (сл. Р.Купчинського, мел. Р.Гайворонського).

Пісні української повстанської армії:

"То не грім загримів",
"Ми йшли до бою",
"На купині, під осокою",
"Забудь мене, моя матусю",
"Зійшов ясен місяць",
"Впав останній стрілець",
"У лісі під дубом столітнім".

Сучасні пісні: "Кажуть люди, кажуть",

"Перелаз, перелаз",
"Чом, чом, земле моя",
"Степом, степом",
"Ой гарна я, гарна".

Зміст предмета

1. Записування фольклору.

Мета запису: обстеження регіону, дослідження жанру, пошуки талановитих виконавців, поповнення репертуару, інформація про звичаї і традиції, вивчення побуту і т.п.

Типи польової роботи: маршрутна експедиція, стаціонарне обстеження, стаціонарно-маршрутна експедиція.

Форми польової роботи: комплексна та індивідуальна.

Методика запису фольклору: оголошення паспорту запису, запис пісні на плівку (запис від соліста, запис від гурту), порядок запису пісень та опитування. Упорядкування матеріалів експедиції.

2. Загальні вимоги до розшифрування фольклору:

повнота і максимальна точність, збереження особливостей виконавства, фіксація інтонаційних і ритмічних варіантів в різних куплетах, позначення наголосів, паспортизація, реєстрація жанрової та видової причетності та інш.

3. Методика розшифрування.

Послідовність дій: прослуховування, назва пісні, паспорт пісні, темп, ключ, словесний текст, визначення висотного рівня нотації, варіації, такти, примітки, коментарі, тощо). "Фольклористична нотація". Фіксація діалектичних особливостей мови, характерних для різних регіонів країни. Роздільний запис за голосами зразків народного багатоголосся.

Контрольний урок складається з комплексного аналізу, розшифрування пісні та виконання її у відповідному народному стилі (бажано представити власний запис народної пісні).

Рекомендована література.

Теоретичні праці.

1. Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики, вид. КДК, 1989.
2. Алексеев /-. Нотная запись народной музыки. М., Советский композитор, 1990.
3. Асафьев Б.В. Работы о народной музыке. Избранные труды. т. IV, М., изд. АН СССР, 1955.
4. Белов В. Лад. Очерки о народной /стетике. М., Молодая гвардия, 1982.
5. Воровай Олекса. Звичаї нашого народу. В 2-х томах, Мюнхен, Українське видавництво, 1958.
6. Пйом Левассер де Вольан. Опис України. Львів, Каменяр, 1990.
7. Головинский Г. Композитор и фольклор. М., Музыка, 1981.
8. Гордійчук М. Фольклор і фольклористика. К., Музична Україна, 1979.
9. Гринченко М. Вибране. К., Держ. вид. образ. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1959.
10. Грица С. Украинская песенная /лика. М., Советский композитор, 1990.
11. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти, інструментальні ансамблі та оркестри. К., Музична Україна, 1979.
12. Гуменюк А. Українські народні музичні інструменти. К., Наукова думка, 1967.
13. Дей О. Народно-пісенні жанри. К., Музична Україна, 1977.
14. Дей О. Українська народна балада. К., Наукова думка, 1986.
15. Довженко Г. Український дитячий фольклор. К., Наукова думка, 1981.
16. Здорового Н. Нариси народної весільної обрядовості на Україні. К., Наукова думка, 1974.
17. Земцовский И. Мелодика календарных песен. А., Музыка, 1975.
18. Іваницький А. Українська народна музична творчість. К., Музична Україна, 1990.
19. Історія української дожовтневої музики. К., Музична Україна, 1969.
20. Кауфман А. О популярных украинских народных песнях и их авторах. М., Советский композитор, 1973.
21. Квітка К. Вибрані статті. У * ч. К., Музична Україна, 1985, 1986.
22. Квітка К. До вивчення побуту лірників. К., 1926.
23. Квітка К. Лисенко як збирач народних пісень. К., 1923.
24. Кінько А. Билина слава Києва. К., Музична Україна, 1983.
25. Климець Ю. Украинские народные думы (XV - начало XVII в.) М., изд. АН СССР, 1962.
27. Кирдан Б., Омельченко А. народні співці-музиканти на Україні. К., Музична Україна, 1980.
28. Колесса Ф. Ритміка українських народних пісень. З друкарні наукового товариства у Львові, 1907.
29. Колесса Ф. Музикознавчі праці. К., Наукова думка, 1970.
30. Костенко В. Народна пісня та музика українська. Харків, Рух, 1928.
31. Круглов Ю. Фольклорная практика. М., Просвещение, 1979.
32. Круть Ю. Хліборобська обрядова поезія слов'ян. К., Наукова думка, 1973.
33. Кулаковський А. Как собирать и записывать народные песни. М., Советский композитор, 1962.
34. Курочкин О. Новорічні свята українців. Традиції і сучасність. К., Наукова думка, 1978.
35. Лавров Ф. Кобзарі. Нариси з історії кобзарства на Україні. К., Мистецтво, 1980.
36. Линева Е. Опыт записи фонографом украинских народных песен. К., Музична Україна, 1991.
37. Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні. К., Мистецтво, 1955.
38. Лисенко М. Про народну пісню і народність в музиці. К., Мистецтво, 1955.

39. Лисенко М. Характеристика музичних особливостей українських дум, наспіваних О.Вересаєм. К., Музична Україна, 1978.
40. Мацієвський І. Про жанровий поділ української народної інструментальної музики (з матеріалів конференції дослідників народної музики західноукраїнських земель). Львів, 1990.
41. Меріме Проспер. Українськв козаки. Львів, Каменяр, 1990.
42. Музыкальная культура Украины. М., Музгиз, 1961.
43. Нариси з історії української музики. Ч.І. К., Мистецтво, 1964.
44. Нариси з історії декоративно-прикладного мистецтва. Вид. Львівського університету, 1969.
45. Погребенник Ф. Наша дума, наша пісня. К., Музична Україна, 1991.
46. Правдюк О. Ладові основи української народної музики. К., вид. АН УРСР, 1961.
47. Правдюк О. Міжнаціональні зв'язки в музичному фольклорі. К., Наукова думка, 1982.
48. Правдюк О. Українська музична фольклористика. К., 1976.
49. Ревуцький Д. Думи та пісні історичні. К., ДВУ, 1930.
50. Рубцов Ф. Статті по музикальному фольклору. М.-Л., Советский композитор, 1976.
51. Сркклова В. Весенне-летние календарные обряды русских, украинцев и белорусов. М., Наука, 1973.
52. Чижикова А. Русско-украинское пограничье. История и судьбы традиционно-бытовой культуры. М., Наука, 1988.
53. Яценко А. Українське народне багатоголосся. К., вид. АН УРСР, 1962. Збірники пісень.
54. Банін А. Трудовые артельные песни и припевки. М., Советский композитор, 1971.
55. Балади, ред. Д.Павличко. К., Дніпро, 1987.
56. Балади. Родинно-побутові стосунки. К., Наукова думка, 1988.
57. Кохання та дошлюбні взаємини. К., Наукова думка, 1987.
58. Былины. В 2-х т., М., ГИХЛ, 1958.
59. Былины. К., Веселка, 1978.
60. Былины. М., Просвещение, 1985.
61. Буковинські народні пісні. К., вид. АН УРСР, 1963.
62. В дорогу. Пластовий співианик. Канада, КПС, 1987.
63. Весілля. У 2-х кн. К., Наукова думка, 1970.
64. Веснянки. Українські народні пісні. Упор. Єфремов Є.В. К., Музична Україна, 1988.
65. Весільні пісні. У 2-х кн. К., Наукова думка, 1982.
66. Демущий П. Українські народні пісні. К., Мистецтво, 1951.
67. Дитячий фольклор. Коліскові пісні та забавлянки. К., 1984.
68. Дитячі пісні та речитативи. К., Наукова думка, 1991.
69. Дівчина з легенди. Маруся Чурай. К., Дніпро, 1967.
70. Жартівливі пісні: Родинно-побутові. К., 1967.
71. Закарпатські народні пісні. Ужгород, Закарп. обл. вид., 1959.
72. Закарпатські народні пісні. К., вид. АН УРСР, 1962.
73. Закарпатські народні пісні та коломийки. Ужгород, 1965.
74. Золоті ключі. Пісенник. Вип. 1,2,3. К., Мистецтво, 1964.
75. Ігри та пісні. Весняно-літня звичаєво-обрядова поезія трудового року. К., вид. АН УРСР, 1963.
76. Інструментальна музика. К., Наукова думка, 1972.
77. Історичні пісні. К., вид. АН УРСР, 1961.
78. Календарно-обрядові пісні. К., Дніпро, 1987.
79. Квітка К. Народні мелодії з голосу Лесі Українки. У 2-х ч. К., Ч.І - 1917; Ч.ІІ - 1918.

80. Колесса Ф.М. Мелодії українських народних дум. К., Наукова думка, 1969.
81. Колесса Ф. Народні пісні з Галицької Лемківщини. У Львові. Друк. наук. товариства ім. Шевченка, 1929.
82. Коломийки. К., Наукова думка, 1969.
83. Колядки і щедрівки. В 2-х т. Львів, 1914 (зібрав В.Гнатюк).
84. Колядки і щедрівки. К., Наукова думка, 1965.
85. Колядки і щедрівки. К., Музична Україна, 1991.
86. Наймитські та заробітчанські пісні. К., Наукова думка, 1975.
87. Народні думи, пісні, балади. К., Молодь, 1970.
88. Народні думи. К., Дніпро, 1986.
89. Пісні великого Кобзаря. К., Наукова думка, 1964.
90. Пісні літературного походження. К., Наукова думка, 1978.
91. Пісні родинного життя. К., Дніпро, 1968.
92. Пісні Явдохи Зуїки. К., Наукова думка, 1965.
93. Пісні Сумщини. Фольклорні записи Дубравіна В.В. К., Музична Україна, 1989.
94. Рекрутські та солдатські пісні. К., Наукова думка, 1974.
95. Ревуцький Д. Золоті ключі. К., Книгоспілка, 1926.
96. Співанки-хроніки. К., Наукова думка, 1972.
97. Танцювальні пісні. К., наукова думка, 1970.
98. Українське народне багатоголосся. К., Мистецтво, 1963.
99. Українські народні пісні. В 2-х кн. К., Мистецтво, 1955, 1954.
100. Українські народні пісні в записах М.В.Лисенка. Ч.І. К., Музична Україна, 1990.
101. Украинские народные думы. М., Наука, 1972.
102. Українську народні думи та історичні пісні. К., вид. АН УРСР, 1955.
103. Українські народні жартівливі пісні. К., Музична Україна, 1987.
104. Українські народні коліскові пісні. Харків, Мистецтво, 1939.
105. Українські народні ліричні пісні. К., вид. АН УРСР, 1962.
106. Українські народні пісні з Лемківщини. Зібрав О.Гіжа. К., Музична Україна, 1972.
107. Українські народні пісні, наспівані Д.Яворницьким. Пісні та думи з архіву вченого. К., Музична Україна, 1990.
108. Українські народні тямці (танцювальні мелодії). К., вид. АН УРСР, 1979.
109. Українські народні романси. К., вид. АН УРСР, 1961.
110. Хрестоматія української дожовтневої музики. К., Музична Україна, 1974.
111. Чумацькі пісні. К., Наукова думка, 1976.